

Hvornår og hvordan påvirker udviklingsforskningen politikken: Dilemmaer og personlige erfaringer på baggrund af enkeltnedslag

Temanummer: Kommissioner, udredninger og råd: Ekspertvælde, syltekrukker eller nyttige redskaber?

Denne artikel undersøger udvalgte kanaler gennem hvilke, udviklingsforskning kan have indflydelse på udviklingspraksis, nemlig den politiske beslutningsproces, udmøntningen af udviklingspolitikken og Udviklingspolitisk Råd (UPR). Forskningsfaglig viden har sjældent direkte indflydelse på udviklingspolitiske beslutninger, men forskeren kan formidle konsensus inden for feltet, og politikere bør lytte, så de kan tage beslutninger på et informeret grundlag. I udmøntningen af udviklingspolitikken har forskningen oftere indflydelse. I denne praksisnære forskning kan et dilemma for forskeren være at få lov til at inkludere donoren som interessant i sin analyse. Selvom UPR ikke har som primært formål at formidle udviklingsforskningens indsigter, kan forskere i UPR alligevel bidrage til at styrke det faglige niveau yderligere, og dermed kan indsigterne blive en del af rådgivningen til ministeren.

»Ja, vi har jo holdt øje med din forskning, Anne Mette!« Bemærkningen kom fra en forskningsinteresseret ansat i Udenrigsministeriet under én af mine allerførste konferencer som ph.d.-studerende i 1990'erne. Han vidste, at jeg havde fået mit feltarbejde om implementering af forvaltningsreformer i Uganda og Tanzania støttet af midler fra det gamle Råd for Udviklingsforskning (RUF), og han var interesseret i, hvad jeg fandt ud af. Bemærkningen fik mig øjeblikkeligt til at spekulere over, om jeg ville kunne leve op til forventningerne; om mine resultater nu ville være interessante nok for Danida. Siden da har forskningens praktiske relevans altid befundet sig et sted i min bevidsthed.

Udviklingsforskningen er defineret ved sit formål om skabe viden om de mange faktorer, der fører til samfundsmæssig og økonomisk udvikling. Udviklingsforskeren har derved oftest også et ønske om, at den viden, han/hun medvirker til at skabe, bør kunne påvirke udviklingspraksis, så pågældende viden i sidste ende kan bidrage til at reducere fattigdom i lavindkomst lande.

Behovet for udveksling mellem udviklingsforskning og praksis synes at gå begge veje. Praktikere har et ofte udtrykt behov for opdateret evidens-baseret viden, og forskere vil oftest gerne kommunikere deres resultater og indsigter. Alligevel kan begge sider opleve, at udvekslingen ikke sker som ønsket. Praktikerne kan få det indtryk, at bistandsmidler bliver anvendt til forskning, der ikke bliver formidlet, og forskerne kan på deres side også opleve, at der ikke bliver lyttet, selvom de forsøger at videreformidle. I 2000'erne deltog jeg aktivt

ANNE METTE KJÆR
Professor, Institut for
Statskundskab,
Aarhus Universitet

i et forskernetværk om *Governance, Economic Policy og Public Administration*, som netop havde til formål at opmuntre udviklingsrelevant forskning og at viderekommunikere forskningsresultater til praktikerne. Vi foreslog blandt andet Udenrigsministeriet en række *brown bag lunches*, hvor forskere kunne præsentere deres resultater over en frokost. Men disse frokoster blev aldrig til noget, sandsynligvis ikke af manglende interesse, bare af ren og skær travlhed. Praktikerne er ofte tidspressede og optagede af korte deadlines, hvor forskerne er vant til en længere tidshorisont og per definition skal bruge tid på at fordybe sig (Grøn, 2019).

På trods af at forskerne ikke altid føler, der er blevet lyttet, er der dog mange eksempler på, at udviklingsforskningen under bestemte betingelser har haft indflydelse på praksis. Gennem casestudier fra både Danmark og England fandt jeg i en nylig artikel (Kjær, 2019), at en stærk og bred konsensus inden for forskningen øger sandsynligheden for indflydelse. Jo flere enige stemmer, jo bedre, som vi eksempelvis kan se det med debatten om menneskeskabt klimaopvarmning (Oreskes, 2004). Herudover fandt jeg, at politisering og polarisering af emner ofte ikke fører til systematisk *uptake* af udviklingsforskningen.

Formålet med denne artikel er, baseret på en kombination af den tidligere artikel, egne erfaringer og samtaler med både forskere og praktikere, at diskutere enkelte kanaler, gennem hvilke udviklingsforskningen har indflydelse, og hvilke dilemmaer og overvejelser dette kan give anledning til for forskeren. Det kan være vanskeligt at identificere, præcist hvordan forskningen får indflydelse. Som al samfundsvidenskabelig forskning har udviklingsforskning en karakter, hvor den i et vist omfang afdækker og systematiserer viden, der allerede eksisterer i samfundet blandt lægfolk, fx gennem *surveys* eller kvalitative interviews. Denne viden siver så tilbage igen, så der kontinuerligt er en udveksling af viden mellem forskning og praksis. Dette betyder, at samfundsforskningens indflydelse er mindre håndgribelig og sværere at påvise end naturvidenskabens (Kjær, 2019) – men ikke dermed også mindre værdifuld. Det er denne konstante udveksling mellem forskning og praksis, som Anthony Giddens benævnte »den dobbelte hermeneutik« (Giddens, 1984: 374).

Da det selvsagt ikke er muligt at undersøge alle indflydelseskanaler på begrænset plads som her, må en sådan undersøgelse blive i form af udvalgte nedslag. For hvert nedslag giver jeg eksempler på indflydelse og overvejer dilemmaer. Herudover begrænser jeg mig til den danske samfundsvidenskabelige udviklingsforskning, som den påvirker dansk udviklingspraksis. Den danske forskning trækker naturligvis i stort omfang på den internationale forskning, ligesom den også påvirker lokalt i Det Globale Syd, og ind imellem kan den påvirke den internationale udviklingsdagsorden. Men det er altså uden for denne artikels rækkevidde. Det første nedslag er den udviklingspolitiske debat i Folketinget. Her kan forskningen påvirke ved at fremhæve forskningsresultater, der kan belyse udviklingspolitikken gennem indlæg i den offentlige debat eller ved at blive anvendt som eksperter ved høringer i folketingets

udenrigsudvalg. Dette vil oftest ske i forbindelse med vedtagelsen af en ny udviklingspolitisk strategi. Det andet nedslag er i forhold til udmøntningen af udviklingspolitikken og dens implementering. Her kan forskningen få indflydelse ved at forskere bliver involveret mere direkte i Udenrigsministeriets arbejde. Det kan være i forbindelse med evalueringer, vurderinger af programmer (såkaldte *appraisals*) eller *task forces* omkring bestemte temaer, som den siddende minister lægger vægt på. Det sidste nedslag er Udviklingspolitisk Råd (UPR), som er et slags korporativt organ, der involverer både interesseorganisationer og administrationen. Her er jeg selv i skrivende stund formand og har derfor reflekteret over de udfordringer og muligheder, det kan give at være forsker i et råd, der vejleder ministeren.

Forskningens indflydelse på udviklingspolitiske beslutninger

I Danmark har udviklingspolitikken traditionelt ikke været hyppigt debatteret i Folketinget. Det har nok noget at gøre med, at der i mange årtier var konsensus om bistandens overordnede formål, instrumenter og størrelse (Holm, 1982; Bach m fl., 2008; Kjær, 2020). I det ny årtusind er bistanden i perioder blevet diskuteret mere. Den øgede periodevise politisering er blevet drevet dels af nogle markante internationale begivenheder som eksempelvis terrorangrebet d. 11 september 2001 og flygtningekrisen i 2015, dels af interne politiske strømninger. Politiseringen er således blevet muliggjort af, at den konsensus, der prægede udviklingspolitikken i årtierne inden årtusindskiftet, er faldet fra hinanden i en periode, hvor de små bistandsvenlige midterpartier ikke længere har været tungen på vægtskålen (Kjær, 2020). Diskussionen drejede sig i slutningen af 1990'erne og starten af 2000'erne mest om bistandsprocenten, men senere og særligt efter interventionerne i Afghanistan og Irak blev bistanden sat tættere i forbindelse med sikkerhedspolitiske spørgsmål. Senere igen er også flygtninge- og klima-dagsordenen kommet til. I det ny årtusind er bistanden blevet skåret med cirka en tredjedel, målt i forhold til BNP (fra over 1 procent til 0,7 procent), og der er kommet flere formål med bistanden end udelukkende fattigdomsreduktion.

Hvorvidt forskningen har spillet en rolle i denne udvikling, er tvivlsom. Der begyndte i 1990'erne at dukke flere publikationer op om bistandens manglende effekt (se fx Paldam, 1997). Dette skete parallelt med, at Fremskridtspartiet (og siden andre højrefløjspartier) begyndte at stille kritiske spørgsmål om bistanden i Folketinget. Men der var i denne periode også forskningspublikationer, der dokumenterede bistandens positive effekt. Der var eksempler på succesfulde bistandsprojekter, ligesom der var eksempler på det modsatte. Det tætteste, vi kommer på en sandhed, er nok, at når der sker en politisering af et område, som der gjorde af bistanden op til valget i 2001, samtidig med at forskningsresultater peger i forskellige retninger, vil politikerne sandsynligvis bruge forskningen på en måde, der understøtter deres allerede formulerede

holdninger. De anvender forskningsresultater som »policy-ammunition«, som Erik Albæk så illustrativt kaldte det (Albæk, 1995).

Der kan også være områder, hvor faglig indsigt om udviklingsbistandens lovgivne formål (at bidrage til at reducere fattigdom og fremme demokrati og menneskerettigheder) tilsiger, at visse anvendelser af bistanden ikke er hensigtsmæssige, men hvor Folketinget alligevel beslutter noget andet.

Eksempler kan være debatten om den civile-militære bistand, som den blev givet til Afghanistan i slutningen af 2000'erne. Som dengang medlem af Danidas styrelse husker jeg, hvordan forskere og andre styrelsesmedlemmer med indsigt i betingelserne for en succesfuld gennemførelse af programmer observerede, at Afghanistan ikke levede op til de kriterier for sektorprogrambistand, som Danmark plejer at kræve af modtagerlande. Det var derfor heller ingen overraskelse for os, da der senere kom en ret kritisk evaluering af denne bistand. Ud fra et demokratisk hensyn må det her være vigtigst, at beslutningen om at anvende bistanden et sted med mindre sandsynlighed for, at den virkede, blev taget med åbne øjne.

Et andet eksempel kan være migrationspolitikken, hvor forskningen fremhæver et komplekst forhold mellem migration og udvikling, og at bistandsmidler til at koncentrere flygtninge i nærområder ikke nødvendigvis vil have en positiv effekt på udvikling. Der er ikke forskningsmæssig evidens for at hævde, at øget udviklingsbistand vil reducere international migration på kort sigt (Nyberg-Sørensen, 2020). Alligevel er det en klar politisk prioritering at benytte udviklingsbistanden til dette formål. Migration er derfor et godt eksempel på et område, hvor forskningen ikke bruges som policy-ammunition, men hvor man direkte ignorerer, hvad forskningen viser. Dette er set før i udviklingspolitikken. For eksempel udtalte Søren Pind, mens han var udviklingsminister, da han blev gjort opmærksom på, at der ikke var forskningsbaseret evidens for, at flere frihedsrettigheder førte til udvikling, at det kunne godt være, men det var nu det, han mente og ville. Og det er jo ærlig snak. Christian Friis Bach var som udviklingsminister ligeledes overbevist om den til enhver tid gældende positive sammenhæng mellem menneskerettigheder og udvikling, også selvom forskere pegede på, at dette langtfra var tilfældet, som lande som fx Kina eller Vietnam vel er eksempler på.

Sådanne eksempler kan givetvis opleves som frustrerende for forskere og andre med faglig indsigt, men det er selvsagt demokratiets spilleregler. Forskerens væsentligste opgave må være at blive ved med at påpege over for beslutningstagerne, hvad der er forskningsmæssigt belæg for og ikke mindst, hvad der IKKE er belæg for. At politikere ind imellem vælger at ignorere disse indsigter, er et demokratisk vilkår. Det væsentlige må være, at de politiske beslutninger tages på så informeret et grundlag som muligt, og her kan udviklingsforskningen spille en rolle. Der kan opstå politisk flertal om noget, der peger i den modsatte retning af forskningen, men så vil det i det mindste være en beslutning taget på et velinformeret grundlag. Og forskeren skal ikke være

forpligtet på, hvad et givent folketingsflertal måtte mene, som Aarhus Universitets rektor fornylig pointerede i Altinget (Bech Nielsen og Laursen, 2021), men tværtimod insistere på at fremhæve evidensbaseret viden.

Et dilemma kan her være, at der for forskerne ikke er stærke incitamenter til at forsøge at påvirke den politiske debat. En artikel i et landsdækkende dagblad kræver meget arbejde og giver meget lidt anerkendelse karrieremæssigt. I universitetshierarkiet er det internationale publikationer, der tæller, vel at mærke i tidsskrifter som hverken politikere eller praktikere almindeligvis læser. Med nyere medier som Altinget eller Globalnyt er forskningsformidling blevet lidt nemmere, fordi forskernes indlæg har lettere ved at blive publiceret her, men det er ikke indlysende, at de overhovedet skal bruge tid på det. Derfor er det fortsat en relativt lille gruppe særligt interesserede forskere, der deltager aktivt i den offentlige debat om udviklingspolitikken. For politikernes vedkommende har de naturligvis ikke pligt til at tage beslutninger i overensstemmelse med forskningen, men ud fra demokratiske hensyn har de pligt til at lytte til relevante forskningsindsigter, inden de tager deres beslutninger om udviklingspolitikken. Et eksempel på dette er, da den tidligere udviklingsminister Rasmus Prehn bad DIIS-forskere om at formidle viden om ulighed og udviklingssamarbejdet forud for den ny danske udviklingspolitiske strategi.

Forskningens indflydelse på udmøntningen af udviklingspolitikken.

I modsætning til det politiske niveau, hvor forskningens indflydelse kan være begrænset, har udviklingsforskningen hyppigere påvirket udmøntningen af udviklingspolitikken på forskellige administrative niveauer. Programmer udvikles jævnligt med forskere som en del af det konsulent-team, der vurderer programmet. Forskere hyres ofte til at lave evalueringsstudier i samarbejde med konsulenter. Her har Udenrigsministeriets kontor for Evaluering, Læring og Kvalitet (ELK) været et stort aktiv med fokus på at indhente viden, fx gennem at bestille evalueringsstudier af underbelyste områder. ELK har også bestilt flere studier hos bl.a. udviklingsforskere på DIIS. Et eksempel på et forskningsinformeret konsulentarbejde, jeg ofte har hørt nævnt i Udenrigsministeriet, er Nils Boesen og Ole Therkildsens (2006) projekt om kapacitetsopbygning. Det er blevet anvendt meget direkte i bistandsprogrammer og projekter både i Danmark og bredere i OECD DAC-regi. Dette arbejde er et led i en international forskningskonsensus om betydningen af at forstå den politisk økonomiske kontekst for at opnå succes med bistandsprogrammerne. Jeg tog selv del i et forskningsprojekt finansieret af Danida, omhandlende afrikansk industripolitik. Betydningen af vores resultater for bistandsprogrammer var netop at påpege vigtigheden af at forstå den politiske kontekst. Andre store internationale forskningsprogrammer var med andre analyser nået til nogenlunde de samme implikationer for bistanden. Disse konklusioner nedfældede David Booth og Ole Therkildsen (2012) i en samlet udtalelse på vegne af fem europæiske forskningsprogrammer, som blev præsenteret ved en konference i

København i 2012, hvor over 20 forskellige multi- og bilaterale organisationer var til stede.

Budskabet fik bedre resonans, fordi det blev leveret med en bred konsensus i ryggen og samtidig faldt sammen med bistandspraktikers ønske om at forstå, hvorfor »svære« projekter om institutionsopbygning kun delvis lykkes. Formidlingen mellem forskning og praksis er altså her sket både gennem bestilt forskning, konsulentarbejde, netværk, personsammenfald og gennem konferencer. Det har betydet, at der nu er opstået øget fokus på sådanne kontekstanalyser i bistands praksis. Betydningen af at lave en grundig politisk økonomisk kontekst analyse både forud for et program og under implementeringen af programmer er således nu skrevet ind i Danidas *Aid Management Guidelines*. Ligeledes er et nyt tiltag i Udenrigsministeriet, det såkaldte *Doing Development Differently*, kraftigt inspireret af dansk og international forskning i vigtigheden af en pragmatisk, iterativ og problemorienteret tilgang til udviklingssamarbejdet.

Selvom ovenstående eksempel er et udtryk for forskningens indflydelse, kan man spørge, hvorvidt disse indsigter også efterleves i implementeringen. Knappe ressourcer på ambassaderne er et reelt problem, så der er ofte begrænset kapacitet til at gennemføre de forstudier, som forskningsindsigterne ville anbefale. Mange praktikere påpeger, at de på den ene side ved, hvad en ideel proces omkring et program burde være, men på den anden side, at de ikke altid har ressourcer forstået som tid eller personale til at udføre det. Der er således eksempler på udviklingsprogrammer, der har fået blandede evalueringer, netop i kraft af at de var baseret på antagelser om en kontekst, som der ikke havde været ressourcer til at analysere i dybden.

Endelig kan forskningsindflydelsen være specifik i forhold til bestemte programmer. En forsker kan knyttes tæt til et program for at levere en kontinuerlig vidensopsamling i løbet af implementeringen. Dét, der i gamle dage blev kaldt følgeforskning, hvor forskeren var knyttet til et projekt fra start til slut. Tidligere har det resulteret i publikationer baseret på forskerens førstehånds observationer og indsamling af materiale, som direkte har påvirket både det givne program, men også efterfølgende programmer. Et eksempel kunne være Ole Therkildsens *Watering White Elephants*, som blev udgivet i 1988 og blev til, da han fulgte et vandprogram i Tanzania.

En anden type specifik forskningsinput kan opstå ved, at en ambassade oplever udfordringer i et konkret program og bestiller forskere til at udarbejde en analyse, der kan komme med mulige løsninger. Dette var tilfældet i 2011, da den danske ambassade i Kampala havde brug for mere viden om spørgsmål om jord til brug i de danske landbrugsprogrammer. Rapporten beskriver baggrunden for dens tilblivelse således:

In 2011, the Royal Danish Embassy in Kampala, Uganda, asked researchers at the Danish Institute for International Studies (DIIS) in Copenhagen and at Makerere University (MUK) in Kampala to undertake

a study of the linkages between land and property rights and economic behaviour in Uganda. Danida has since the late 1990s provided support to Uganda for agricultural sector development and later more broadly for economic sector development. Thus, the objective of the study was to identify key policy areas and strategic areas of intervention related to land and property rights and their administration which may be conducive to inclusive economic growth (Munk Ravnborg m.fl., 2013).

Denne type forskningsindflydelse er nyttig, fordi den er efterspørgselsdrevet og skaber viden, der direkte dækker et behov i et konkret bistandsprogram. Dog bliver denne type ikke anvendt meget i dansk udviklingspolitik, sandsynligvis pga. at det er begrænset, i hvor høj grad forskningsmidler kan anvendes decentralt, men måske også pga. manglende personale til at kunne udføre den analyse, der skal til for at identificere behovet. Følgforskningen ser man også meget sjældent inden for bistandsprogrammer, men det er en skam, fordi forskeren på en anden (ikke nødvendigvis bedre) måde end praktikerne kan belyse udfordringer i implementeringen af et program. Forskerens primære funktion er at afdække viden uden hensyntagen til politiske og institutionelle interesser. Forskeren har ikke en embedsmandskarriere eller et fremtidigt konsulentjob på spil, og hun kan derfor bedre end praktikerne påpege faktorer, der kan være politisk følsomme.

Et dilemma i den meget praksisnære forskning i selve programimplementeringen kan opstå, når forskeren i sin analyse inkluderer donor-organisationer som interessenter i programmets større lande-kontekst. Donorer ser helst sig selv som uden for denne kontekst og har en tendens til at udføre kontekstanalyser, der kun omfatter aktører og institutioner i modtagerlandet. Hvis forskeren eksempelvis inkluderer modsatrettede interesser mellem udviklingspartnere i sin analyse, kan den resulterende viden risikere at falde i dårlig jord. Dette bør dog ikke hindre forskeren i selv at definere sine spørgsmål og vælge sine metoder.

Meget af den mest udviklingsrelevante (samfundsvidenskabelige) forskning er finansieret af udviklingsmidlerne, som uddeles årligt gennem et tematisk *call for proposals*. Dette *call* er i overensstemmelse med den til enhver tid gældende danske udviklingsstrategi. Midlerne uddeles af et forskningsfagligt udvalg (FFU), og alle ansøgninger er vurderet af internationale fagfæller. En ny evaluering roser kvaliteten af denne forskning, som leverer over forventning i forhold til publikationer (MFA, 2020). Evalueringen roser også det eksplicite fokus på formidling af resultater, men understreger samtidig, at denne formidling kunne forbedres. Man kunne her, i lyset af ovenstående, overveje at efterspørge forskning i selve bistanden for at øge vores viden om dens anvendelse. Sådanne resultater ville være både teoretisk og empirisk interessante, og de ville være relevante for praktikerne. Selvom bevillingshavere af FFU forskningsmidler har frie hænder til at udføre deres projekter, bør der dog fortsat være forskning, der ikke er finansieret af udviklingsmidlerne. Et tematisk *call* er primært bestemt af politiske strømninger her og nu, fordi det skal være re-

levant for den enhver tid gældende strategi. Men der kan være forskningsretninger, der længe har levet et stille liv, for så pludselig at få ny politisk relevans, som tilfældet fx har været med migrationsforskning.

Forskerens rolle og mulige kanal for forskningsindflydelse i Udviklingspolitisk Råd

Udviklingspolitisk Råd (UPR) har til opgave at yde strategisk og faglig rådgivning om udviklingssamarbejdet til den ansvarlige minister. UPR har en lang historie, idet det har rødder i dét, der blev kaldt Danidas Styrelse, som har eksisteret siden udviklingssamarbejdets første år. UPR kan, selvom medlemmerne er udpeget i deres personlige kapacitet, til en vis grad siges at være et korporativt organ, fordi dets medlemmer repræsenterer forskellige interesseorganisationer i det danske samfund, som fx erhvervslivet, fagbevægelsen, unge og store danske civilsamfundsorganisationer. Forskningen er også repræsenteret med to-tre medlemmer. UPR er dermed dét, der er blevet kaldt et »hybrid organ«, der både inkluderer videnskab og særinteresser. Dermed bliver policy-rådgivningen ikke rent forskningsbaseret, men snarere baseret på ekspertise, som hverken er politisk eller videnskabelig, men et sted midt imellem (Krick, 2014). Så selvom UPR's primære formål langt fra er at være en kanal for forskningsindsigter, så kan vi som forskere dog formidle relevante danske og internationale forskningsresultater til først og fremmest ministeren, men også de embedsmænd, der har forberedt de enkelte programmer og dermed i nogen grad påvirke måden, hvorpå udviklingspolitikken bliver udmøntet.

UPR er hverken politikformulerende eller implementerende, det er rådgivende. Folketinget vedtager den overordnede strategi og bestemmer de årlige bevillinger over finansloven. Inden for disse rammer tager ministeren beslutninger om konkrete bevillinger, og her er UPR rådgivende. Medlemmerne repræsenterer interesser, men alle har også indsigt i bistandspraksis. Den strategiske og faglige rådgivning består i at være kvalitetscheck på alle programmer over 39 millioner kroner. Rådets medlemmer læser, kommenterer og diskuterer de enkelte programmer, hvorefter de anbefales (eller ikke) til ministerens godkendelse. Herudover diskuterer UPR også landestrategier og andre politikpapirer. Der er altså indenfor UPR's mandat plads til, at rådet udover at være kvalitetscheck også har en strategisk funktion. Denne funktion kan indebære at foreslå tematiske diskussioner af relevans for udviklingsprogrammerne. UPR er således et forum, der kan styrke fagligheden, både i rådgivningen af ministeren, og ved at embedsmændene noterer sig rådets kommentarer. UPR's medlemmer har per definition ikke ens holdninger til udviklingspolitikken. Men hvis UPR's medlemmer har et fælles videns grundlag for at debattere bistanden, kan debatten og dermed rådgivningen af ministeren i denne forfatters optik hæves til et så højt fagligt niveau som muligt. Herved kan UPR bedre opfylde sit formål.

UPR's forskere kan spille en rolle i forhold til at hæve det faglige niveau, fordi de har indsigt i den akademiske debat og bruger tid på at følge udviklingen. Men alle medlemmernes faglige baggrund og forskellige indsigter er vigtig. I det nuværende UPR har vi derfor investeret i at indføre flere temadiskussioner og et årligt tematisk seminar, hvor alles faglighed kan bringes bedre i spil i forhold til udviklingspolitisk aktuelle emner. Dette giver en bedre reference-ramme, når vi diskuterer de enkelte programmer.

UPR kan, med vores faglige baggrunde og informeret af vores tematiske diskussioner, med et udefrakommende blik nærlæse ofte komplekse programmer og slå ned på mulige ankepunkter. Ministeren er travlt beskæftiget med de overordnede linjer og sætter sig naturligvis ikke ind i alle sager i detaljer. Embedsmændene har, som de jo skal, travlt med at servicere ministeren og med netop at dykke ned i detaljen. På godt gammelt dansk kan UPR hjælpe med at kalde en spade en spade, både for at ministeren kan træffe beslutninger, der er så velinformerede som muligt, men også for at vi kan få en bedre og bredere debat om udviklingsbistanden blandt udenrigs- og udviklingsordførerne eller i samfundet generelt set.

For eksempel kan det være en helt legitim politisk beslutning, at vi giver bunden bistand; altså bistand der er knyttet til et udbud blandt danske virksomheder. Det er fint i overensstemmelse med den gældende udviklingsstrategi, som understreger, at bistanden gerne må fremme danske økonomiske interesser (Udenrigsministeriet, 2016). At et program inkluderer bunden bistand, kan stå et godt stykke inde i programbeskrivelsen. UPR kan slå ned på et sådant punkt for at kunne diskutere de faglige argumenter, der er for og imod det. Eksisterende viden peger på, at bunden bistand mindsker modtagerlandets ejerskab over et givet program og mindsker sandsynligheden for en succesfuld gennemførelse. Af denne grund anbefaler OECD DAC da også fuldstændig at afbinde bistanden.

Samme logik gælder brug af bistandsmidler til at støtte globale klimaorganisationer, der arbejder med at reducere CO₂-udslip. UPR bør her, på basis af faglige indsigter, gøre opmærksom på, at et fokus på at reducere udslip ikke er den mest effektive måde at reducere fattigdom på. Vi kan så diskutere fordele og ulemper ved klimabistanden, hvilket igen kan informere ministeren.

Konklusion

Udviklingsforskningen har i højere grad gjort sig gældende i implementeringen end i formuleringen af udviklingspolitikken. Men som på det politiske niveau gælder det, at hvis forskerne gerne vil høres, giver det god mening for forskeren at afsøge, hvad der er konsensus om, og at finde kanaler, hvorigennem denne konsensus kan videreformidles. For embedsmændene gælder det naturligvis, at de primært skal være lydøre over for deres ministre. Men netop fordi de også har et hensyn til faglighed (Bo Schmidt-udvalget, 2020), kan forskernes indsigter være et supplement i en periode, hvor ressourcerne

til tidskrævende analyse er blevet mere begrænsede. Der kan her tænkes i, hvordan forskernes incitament til at spille ind, kan styrkes. Det kunne være ved at gøre formidlingsartikler mere meriterende. Eller det kunne være ved at indføre den gammeldags følgeforskning, der jo giver forskeren det incitament, at hun får adgang til ellers svært tilgængelig data.

Uanset hvilken kanal udviklingsforskningen interagerer med praksis gennem, må det, som med alle andre sektorforskningsområder, gælde, at forskerne må insistere på at fremhæve den viden, der er belæg for, uanset politiske processer eller økonomiske interesser.

Noter

1. Tak til redaktørerne af dette temanummer, en anonym fagfællebedømmer, Nanna Hvidt, Søren Davidsen, Lars Engberg-Pedersen og Peter Munk Christiansen for meget brugbare kommentarer.

Referencer

- Albæk, Erik (1995), Between knowledge and power: Utilization of social science in public policy making. *Policy Sciences* 28: 79-100.
- Bach, Christian Friis, Thorsten Borring Olesen, Sune Kaur-Pedersen og Jan Pedersen (2008), *Idealer og Realiteter. Dansk Udviklingspolitik historie 1945-2005*. Copenhagen: Gyldendal.
- Bech Nielsen, Brian og Johnny Laursen (2021), AU ledere: Ministeren sår tvivl om sin opbakning til forskningsfriheden. *Altinget*, 15. marts.
- Boesen, Nils og Ole Therkildsen (2005), *A results-oriented approach to Capacity change*. Copenhagen: Ministry of Foreign Affairs.
- Booth, David og Ole Therkildsen (2012), The political economy of development in Africa. A joint statement from Five research programmes. [The political economy of development in Africa: A joint statement from five research programmes \(wordpress.com\)](#)
- Giddens, Anthony (1984), *The Constitution of Society*. Cambridge: Polity Press.
- Grøn, Caroline Howard (2019), Når forskning og politik-udvikling mødes. Erfaringer fra ledelseskommissionens sekretariat. *Politica*. 51: 3, 345-363.
- Holm, Hans-Henrik (1982), *Hvad Danmark Gør. En analyse af dansk u-landspolitik*. Aarhus: Politica.
- Kjær, Anne Mette (2019), Udviklingsforskningens indflydelse: Betydningen af forskningskonsensus og politisk polarisering, *Politica*. 51: 3. 364-384.
- Kjær, Anne Mette (2020), Paradigmeskiftet i dansk udviklingspolitik. *Politica*. 52: 2. 125-146.
- Krick, Eva (2015), Negotiated expertise in policy-making: How governments use hybrid advisory committees. *Science and Public Policy*. 42, pp. 487-500.
- MFA (2020), Evaluation of Danida support to Development Research (2008-2018). Ministry of Foreign Affairs, Danida.
- Munk Ravnborg, Helle, Bernard Bashaasha, Rasmus Hundsbaek Pedersen, Rachel Spichiger, og Alice Turinawe (2013), Land Tenure under Transition. Tenure Security, Land Institutions and Economic Activity in Uganda. København: DIIS Working paper 2013: 03.
- Nyberg Sørensen, Ninna (2020), Migration og udviklingsbistand: et opgør med myterne. DIIS comment. 2. december. [Migration og udviklingsbistand: Et opgør med myterne | DIIS](#)
- Oreskes, Naomi (2004), Science and public policy: What proof got to do with it? *Environmental Science and Policy* 7: 369-383
- Paldam, Martin (1997), *Dansk U-landshjælp. Altruismens politiske økonomi*. Aarhus: Rockwool Fonden, Aarhus University Press.
- Udenrigsministeriet (2016), *Verden 2030. Danmarks Udviklingspolitiske og humanitære strategi*. København.